

**KIRSTENA A. HANSENA, ROKSANA K. KAUFMANE,
STEFANS SAIFERS**

BĒRNCENTRĒTU GRUPU VEIDOŠANA

.....2002.

**KIRSTENA A. HANSENA, ROKSANA K. KAUFMANE,
KEITA BĒRKA VOLŠA**

BĒRNCENTRĒTU GRUPU VEIDOŠANA

Izdots ar Sorosa fonda - Latvija atbalstu

Grāmata “Bērncentrētu grupu veidošana” ir paredzēta pirmsskolas izglītības iestādes pedagogiem, kas strādā ar 3 – 6 gadus veciem bērniem. Tā ietilpst plašākā izglītības programmā skolām un ģimenēm “Soli pa solim”, kuras ieviešana Latvijā uzsākta 1997. gadā ar Sorosa fonda – Latvija atbalstu. Grāmata iepazīstina ar aktivitāšu centriem un bērnu darbības plānošanu tajos kā vienu no nosacījumiem sekmīgai sadarbības veicināšanai starp bērnu un pieaugušajiem. Pirmsskolas sadarbība ar ģimeni un tās lomas akceptēšana sasaucas ar Latvijas pedagogu un psihologu zinātniskajos pētījumos paustajām atziņām, ka tādējādi bērns attīstās sekmīgāk un veido pozitīvu dzīves pieredzi.

Grāmatā piedāvātie ieteikumi balstās uz starptautiskās programmas “Step by Step” filozofiskajām nostādnēm: mācību procesa individualizācija, ģimenes līdzdalība bērnu izglītošanā, izglītība mūža garumā.

Šo Atvērtās Sabiedrības institūta (*Open Society Institute, NY*) programmu pazīst un veiksmīgi izmanto 27 pasaules valstīs, galvenokārt, Austrumu un Centrālajā Eiropā un bijušās Padomju Savienības teritorijā.

Grāmatas pirmais izdevums latviešu valodā (1998.) balstījās uz programmas “Step by Step” starptautisko pieredzi. Tās papildinātais izdevums veidots, pamatojoties uz projekta “Soli pa solim” darbības gados uzkrāto pieredzi un sākumskolas izglītības reglamentējošiem dokumentiem Latvijā.

SATURA RĀDĪTĀJS

IEVADS	7
I DAĻA	11
BĒRNCENTRĒTA DOMĀŠANA	11
PROGRAMMAS “SOLI PA SOLIM”	11
NOSTĀDNES	11
IEVADS	11
PROGRAMMAS “SOLI PA SOLIM” FILOSOFIJA	11
PROGRAMMAS GALVENIE PRINCIPI	12
MĀCĪBU PROCESA INDIVIDUALIZĀCIJA	13
AKTIVITĀŠU CENTRI	14
ĢIMENES LĪDZDALĪBA PROGRAMMAS REALIZĀCIJĀ	16
ATTĪSTĪBAS LĪMENIM PIEMĒROTAS NODARBĪBAS	17
PIRMSSKOLAS VECUMA BĒRŅA NORMĀLAS ATTĪSTĪBAS TABULA	19
ROTAĻAS NOZĪME INDIVIDUALIZĀCIJAS PROCESĀ	24
FILOSOFIJAS ĪSTENOŠANA DZĪVĒ	24
PROGRAMMAS “SOLI PA SOLIM” ATTĪSTĪBAS VADLĪNIJAS	26
PROGRAMMAS MĒRĶI	26
VECUMPOSMA ĪPATNĪBAS	27
II DAĻA	29
ĢIMENES LĪDZDALĪBA	29
ĢIMENES LĪDZDALĪBAS VEICINĀŠANA	29
FILOSOFISKĀS NOSTĀDNES	29
SADARBĪBAS IESPĒJAS	30
STRATĒGIJAS SAZIŅAI JEB KONTAKTIEM AR ĢIMENĒM	32
ĢIMENES BĒRNUDĀRZA GRUPĀ	35
PASĀKUMI ĢIMENŅU LĪDZDALĪBAS VEICINĀŠANAI	44
GRUPAS KOPĪBAS VEIDOŠANA	49
NOSKAŅOJUMA RADĪŠANA	49
DAUDZVEIDĪGU KULTŪRAS KOMPETENČU ATTĪSTĪBAS VEICINĀŠANA	51
GRUPAS KĀRTĪBAS NOTEIKUMI	55
BĒRŅA ATTĪSTĪBAS NOVĒROŠANA, VĒROJUMU PIERAKSTĪŠANA UN INFORMĀCIJAS SNIEGŠANA	57
NOVĒROŠANA UN NOVĒROJUMU PIERAKSTĪŠANA	57
NOVĒROŠANAS KONTROLJAUTĀJUMI PIRMSSKOLAS SKOLOTĀJĀM	59
KĀDI NOVĒROJUMI IR JĀVEIC	62
NOVĒROJUMOS GŪTĀS INFORMĀCIJAS IZMANTOŠANA	65
PUSGADA NOSLĒGUMA RAKSTUROJUMA PARAUGS	69
AUDZĒKŅA SASNIEGUMU RAKSTUROJUMS	70
INTEGRĒTĀS MĀCĪBU PROGRAMMAS PLĀNOŠANA	77
ILGTERMIŅA UN ĪSTERMIŅA PLĀNOŠANAS NEPIECIEŠAMĪBA	77
DIENAS KĀRTĪBAS PLĀNOŠANA	78
ĢIMENŅU SAGATAVOŠANA PIRMSSKOLAS NODARBĪBĀM	81
TĒMATISKO PROJEKTU PLĀNOŠANA UN IZSTRĀDE	82
PLĀNOŠANU IETEKMĒJOŠIE FAKTORI	85
III DAĻA	93
BĒRNCENTRĒTA APMĀCĪBA	93
MĀCĪBU VIDES VEIDOŠANA	93
DROŠĪBA GRUPAS TĒLPĀ	95
BĒRŅI ROTAĻĀS: MĀKSLAS /ZĪMĒŠANAS UN ROKDARBU/	99
AKTIVITĀŠU CENTRS	99
IETEKME UZ DAŽĀDIEM ATTĪSTĪBAS ASPEKTIEM	99
MĀKSLAS / ZĪMĒŠANAS UN ROKDARBU AKTIVITĀŠU CENTRA	100
IZVEIDOŠANA	100
AUDZINĀTĀJU LOMA	101
RADOŠĀS AKTIVITĀTES VEICINĀŠANA	101
AKTIVITĀTES UN PROJEKTI	103
CELTNIECĪBA	108
BĒRŅI ROTAĻĀS: CELTNIECĪBAS AKTIVITĀŠU CENTRS	108
CELTNIECĪBAS STADIJAS	108

IETEKME UZ DAŽĀDIEM ATTĪSTĪBAS ASPEKTIEM	108
CELTNIECĪBAS AKTIVITĀŠU CENTRA IZVEIDOŠANA	109
AUDZINĀTĀJU LOMA	110
AKTIVITĀTES UN PROJEKTI.....	111
ĒDIENU GATAVOŠANA	112
BĒRNI ROTAĻĀS: ĒDIENA GATAVOŠANA UN	112
NOGARŠOŠANA GRUPĀ	112
IETEKME UZ DAŽĀDIEM ATTĪSTĪBAS ASPEKTIEM	113
KULINĀRIJAS / VIRTUVES STŪRĪŠA IEKĀRTOŠANA.....	114
AUDZINĀTĀJU LOMA	115
AKTIVITĀTES UN PROJEKTI.....	117
ĒDIENU RECEPTES.....	119
VISSVARĪGĀKAIS IR DROŠĪBA	121
LOMU ROTAĻAS.....	122
IETEKME UZ DAŽĀDIEM ATTĪSTĪBAS ASPEKTIEM	123
LOMU ROTAĻU VIETA PIRMSSKOLAS VECUMA MĀCĪBU PROGRAMMĀ.....	124
RADOŠO UN LOMU ROTAĻU INTEGRĒŠANA CITOS AKTIVITĀŠU CENTROS.....	125
LOMU ROTAĻU AKTIVITĀŠU CENTRA IZVEIDOŠANA	126
AUDZINĀTĀJU LOMA	128
KĀ PAPILDINĀT LOMU ROTAĻAS.....	129
AKTIVITĀTES UN PROJEKTI.....	129
TEMATISKIE STŪRĪŠI.....	135
LASĪTPRASME UN RAKSTĪTPRASME	137
BĒRNI ROTAĻĀS LASĪTPRASMES UN RAKSTĪTPRASMES JEB ĀBECES CENTRĀ	137
LASĪTPRASMES UN RAKSTĪTPRASMES PROGRAMMAS IZSTRĀDĀŠANA	137
AUDZINĀTĀJA LOMA	138
AKTIVITĀTES UN PROJEKTI.....	138
BĒRNU DARBU PARAUGI.....	140
PRIEKŠNOTEIKUMI VALODAS DABISKAI APGUBEI	143
MATEMĀTIKA/ MANIPULATĪVĀS SPĒLES	143
MATEMĀTIKA BĒRNA DARBĪBAS JOMĀS	143
MATEMĀTIKAS INTEGRĒŠANA DIENAS PLĀNĀ	145
MATEMĀTIKAS INTEGRĒŠANA CITOS AKTIVITĀŠU CENTROS	146
MATEMĀTIKAS/ MANIPULATĪVO ROTAĻU ZONAS IERĪKOŠANA	147
AUDZINĀTĀJU LOMA	149
MATEMĀTISKĀS AKTIVITĀTES UN PROJEKTI	150
MŪZIKA.....	152
BĒRNI ROTAĻĀS: MŪZIKA GRUPĀ.....	152
IETEKME UZ DAŽĀDIEM ATTĪSTĪBAS ASPEKTIEM	152
MŪZIKAS INTEGRĒŠANA GRUPAS DIENAS PLĀNĀ.....	153
AUDZINĀTĀJU LOMA	154
MŪZIKAS AKTIVITĀTES UN PROJEKTI.....	155
NODARBĪBAS ĀRĀ.....	158
BĒRNI ROTAĻĀS: NODARBĪBAS ĀRĀ	158
IETEKME UZ DAŽĀDIEM ATTĪSTĪBAS ASPEKTIEM	158
ĀRA VIDES VEIDOŠANA.....	160
ROTAĻU ZONAS	161
AUDZINĀTĀJU LOMA	164
ĪPAŠI APSVĒRUMI PAR NODARBĪBĀM SVAIGĀ GAISĀ	164
BĒRNU ZINĀŠANU PAPILDINĀŠANA SVAIGĀ GAISĀ	165
AKTIVITĀTES UN PROJEKTI.....	167
SMILTIS UN ŪDENS	172
BĒRNI ROTAĻĀS: SMILŠU UN ŪDENS AKTIVITĀŠU CENTRS.....	172
IETEKME UZ DAŽĀDIEM ATTĪSTĪBAS ASPEKTIEM	172
SMILŠU UN ŪDENS AKTIVITĀŠU CENTRA IZVEIDOŠANA.....	173
AUDZINĀTĀJU LOMA	174
AKTIVITĀTES UN PROJEKTI.....	175
DABASZINĀTNES	177
BĒRNI ROTAĻĀS: DABASZINĀTŅU AKTIVITĀŠU CENTRS	177
DABASZINĀTŅU PROGRAMMAS IZSTRĀDĀŠANA	177
DABASZINĀTŅU PRASMJU INTEGRĒŠANA AKTIVITĀŠU CENTROS.....	179
AUDZINĀTĀJU LOMA	179

DABASZINĀTŅU AKTIVITĀTES UN PROJEKTI.....	180
LITERATŪRAS SARAKSTS	184

I DAĻA

BĒRNCENTRĒTA DOMĀŠANA

PROGRAMMAS “SOLI PA SOLIM” NOSTĀDNES

IEVADS

Mūsdienu bērniem, lai kur arī viņi nākotnē dzīvotu, ik uz soļa nāksies sastapties ar pārmaiņām sociālajā un politiskajā sfērā, zinātnē un tehnoloģijā, rūpniecībā un apkārtējā vidē, kas ietekmēs arī darba tirgu. Šodienas pasaulei raksturīgo straujo pārmaiņu dēļ ir svarīgi lolot bērnos vēlmi mācīties visu savu mūžu. Lai attīstītu viņos iniciatīvu pašiem tiekties pēc zināšanām, programma “Soli pa solim” veido pamatu attieksmei, zināšanām, iemaņām un prasmēm, kas ir vitāli nepieciešamas, lai rastu risinājumus 21. gadsimta šodienas un rītdienas uzdevumiem. Programma augstu novērtē un veicina tādu rakstura iezīmju veidošanu, kas ir nepieciešamas strauju pārmaiņu laikmetā. To klāstā ir:

- spējas izprast pārmaiņas un tās ieviest dzīvē;
- domāt kritiski un izdarīt izvēli;
- saskatīt problēmas un tās atrisināt;
- būt radošiem, iztēles bagātiem un atjautīgiem;
- rūpēties par sabiedrību, valsti un apkārtējo vidi.

Programma “Soli pa solim” ir unikāla programma bērniem vecumā no trīs līdz pieciem gadiem un viņu ģimenēm. Tā realizē uz pētījumiem balstītu agrīnās bērnības izglītību vienotā sadarbībā ar ģimenēm un pārējo sabiedrību. Programma ir izveidota tā, lai tiktu apmierinātas katra bērna īpašās vajadzības un respektētas daudzveidīgās kultūras tradīcijas. Visu programmā iesaistīto grupu darbībā ir vairākas kopīgas iezīmes:

- individuālā pieeja katram bērnam;
- palīdzība bērnam izvēlēties pareizos risinājumus nodarbības laikā un aktivitāšu centros;
- ģimeņu līdzdalība.

PROGRAMMAS “SOLI PA SOLIM” FILOSOFIJA

Programma “Soli pa solim” balstās uz pārliecību, ka bērns vislabāk attīstās tad, kad viņš pats ir ieinteresēts zinību apgūvē. Rūpīgi izveidota vide rosina bērnu pētīt, attīsta tā iniciatīvu un radošumu. Pirmsskolas skolotājs labi pārziņina bērna attīstību, rada šo vidi un nodrošina ar mācību materiāliem. Strādājot komandā, audzinātāju uzdevums ir izvirzīt atbilstošus attīstības mērķus individuāli katram bērnam, kā arī visai grupai kopumā, ņemot vērā viņu intereses un vajadzības, respektējot spējas, veicinot mazu bērnu dabisko zinātkāri un stimulējot sadarbību.

PIEEJAS BĒRNĪBAS IZGLĪTĪBAI

Ir vērojamas divas pamata pieejas trīs līdz sešu gadu vecu bērnu izglītībā.

Biheivioristiskās pieejas pārstāvji Dž.Votsons (J.Watson), E.Torndaiks (E.Thorndike) un B.Skiners (B.Skinner) uzskata, ka jēdzieni nerodas bērnam pašā un neattīstās spontāni: tos bērnam atklāj un viņš tos apgūst. Mācības, kas balstās uz biheivioristisko pieeju, ir skolotājcentrētas, tās balstās uz zinību izklāstu, kas “piepilda” bērnu, gluži tāpat, kā, lejojot traukā šķidrumu, tas ar laiku

tiek papildīts. Skolotājs izklāsta noteiktu informāciju, kas parasti tiek secīgi izklāstīta, rūpīgi analizēta un sadalīta atsevišķos uzdevumos. Visa informācija it kā “pieder” skolotājam, un viņa uzdevums ir dot bērnam zināšanas. Savukārt, no bērna tiek gaidīta to apguve. Pareizā atbilde nereti tiek nostiprināta ar vingrinājumu un apbalvojumu palīdzību. Skolotājs rūpīgi novērtē bērna zināšanas, un bieži vien, pirms virzīties tālāk, tās tiek novērtētas atkārtoti.

Atšķirībā no iepriekšminētā, programma “Soli pa solim” izmanto **attīstības pieeju**, kas ļauj iepazīt un novērtēt bērna dabisko izaugsmi. Tā apliecina, ka mazi bērni:

- intensīvi mācās, nepārtraukti gūstot jaunu informāciju par pasauli ar rotaļu palīdzību;
- iziet prognozējamus attīstības etapus;
- emocionālajā un kognitīvajā attīstībā ir atkarīgi no citiem cilvēkiem un sociālajiem kontaktiem ar tiem;
- ir unikālas personības, kas aug un attīstās dažādā ātrumā.

Attīstības pieeja balstās, galvenokārt, uz Ž.Piažē (J.Piaget), E.Eriksona (E.Ericson) un Ļ.Vigotska (L.Vigotsky) teorijām. Gan Ž.Piažē, gan Ļ.Vigotskis uzsver dabas un sociālās vides ietekmi uz bērna kognitīvo attīstību. Viņi uzskata, ka domāšanas attīstība notiek nepārtrauktā dabiskās un sabiedriskās attīstības mijiedarbībā, indivīda attīstības ātrumu ietekmē sociālā vide, kognitīvā attīstība sākotnēji ir vides ietekmes rezultāts un ir saistīta ar kvalitatīvām pārmaiņām domāšanā.

Ž.Piažē norāda, ka bērni iziet vairākas intelektuālās attīstības stadijas:

1. sensomotorais periods ilgst no dzimšanas līdz apmēram divu gadu vecumam;
2. konkrēto operāciju periods turpinās no divu līdz vienpadsmit gadu vecumam;
3. formālo operāciju periods parasti sākas agrīnajā pusaudžu vecumā.

Saskaņā ar Ļ.Vigotska uzskatiem, domāšana radikāli mainās, kad bērni sāk sazināties ar valodas palīdzību un apmācības rezultātā sāk paši izteikt savas domas. Pēc E.Eriksona psihosociālās attīstības teorijas, katrs attīstības periods saistās ar konkrētam vecumposmam raksturīgo konfliktu risināšanu.

Šīs izglītības filosofijas nostādnes pilnveido izpratni par bērna attīstību un sniedz nozīmīgas ierosmes, kas palīdz piemērot teoriju praktiskam pielietojumam grupās, plānojot nodarbības mazajiem. Mācību process, kura centrā ir bērns, tiek veidots progresīvās izglītības kontekstā, balstoties uz attīstības teorijām.

PROGRAMMAS GALVENIE PRINCIPI

Programma “Soli pa solim” ietver trīs svarīgus principus: konstruktīvismu, attīstības līmenim piemērotas darbības un progresīvu izglītību.

KONSTRUKTĪVISMS

Konstruktīvistu uzskata, ka zināšanu apguve notiek, bērnam cenšoties izzināt apkārtējo pasauli. Mācīšanās kļūst par interaktīvu procesu, kurā ir iesaistīti bērns, viņa vecāki, citi bērni un vide. Bērns izpratni par pasauli veido, uztverot notiekošo, sintezējot jaunatklājumus ar zināmām lietām un jēdzieniem. Ž.Brūka (J.Brooks) un M.Brūks (M.Brooks) uzsver, ka dzīvē bieži cilvēkam nākas sastapties ar grūti saprotamiem objektiem, idejām, parādībām, attiecībām. Sākotnēji tie tiek interpretēti atbilstoši zināmajām likumībām vai arī tiek radīti jauni likumi, kas labāk atbilst uztveramajam. Tas apliecina, ka uztvere un likumi atrodas nepārtrauktā kustībā, kas veido un pārveido cilvēka izpratni par pasauli.

Mācīšanos konstruktīvistu izpratnē ilustrē piemērs:

Mazs bērns, kura ģimenē ir suns, kopā ar vecākiem dodas izbraukumā uz laukiem. Braucot gar pļavu, kur ganās govys, bērns rāda uz govī un saka: "Suns". Vecāki bērnam paskaidro, ka tas nav suns, bet gan govys, un ar ko govys atšķiras no suņa.

Jaunā informācija tiek pārveidota attiecībā pret jau zināmo un notiek salīdzināšana. Vecāki ir neatsverami zināšanu apguves starpnieka un veicinātāja lomā, lai gan bērnam zināšanas un izpratne ir jāveido pašam.

Realizējot šo principu bērnudārzā, skolotāju komanda nodrošina bērna darbību ar instrumentiem un materiāliem, sniedz padomus un atbalstu, lai maksimāli palielinātu viņa izredzes iemācīties kaut ko jaunu.

PIEMĒROTĪBA BĒRNA ATTĪSTĪBAS LĪMENIM

Attīstības līmenim piemērota mācību programma ir veidota, balstoties uz zināšanām par bērna attīstību. Lai gan tie visi iziet vienādas attīstības stadijas, katrs bērns ir unikāls un neatkārtojams – tas ir individualitāte. Lai darbā ar bērnu varētu izvēlēties piemērotas nodarbības un attiecīgus mācību materiālus, skolotājam ir labi jāpārzina bērna augšanas un attīstības īpatnības, ir jānovēro bērni un jāieklaušas viņu sarunās, lai saskatītu vienāda vecuma bērnu prasmju un interešu atšķirības (Seefeldt, 1994; Bredekamp, 1993). Attīstības līmenim piemērota programma ietver nodarbes, kas atbilst bērna interesēm, izziņas funkcionēšanas līmenim, kā arī viņu sociālajam un emocionālajam briedumam. Tās apmierina bērna dabisko ziņkāri, rada patīkamas sajūtas un izjūtas, kā arī vēlēšanos pašam izpētīt savas idejas.

Attīstībai piemērota programma palīdz bērnam pašam rast atbildes uz saviem jautājumiem, līdz ar to stimulējot intereses, motivācijas un uzmanības veidošanos. Skolotāja uzdevums ir palīdzēt bērnam rast ceļu, kā nonākt pie atbildēm, kas to apmierina, pārlietu nevienkāršojot jautājumu, tajā pašā laikā arī nepārslogojot bērnu ar informāciju. Ar attīstībai piemērotu uzdevumu palīdzību skolotājs veido mācību situāciju.

PROGRESĪVĀ IZGLĪTĪBA

Dž. Djuī (D. Dewey), kas tiek uzskatīts par **progresīvās izglītības** tēvu, uzsver, ka izglītību vajag uztvert kā dzīves procesu, nevis kā gatavošanos turpmākajai dzīvei, jo tā noliedz dabisko dedzību un zinātkāri, ar kādu bērni nāk uz skolu, un pārvieto uzvaru no viņa pašreizējām interesēm un spējām uz kādu abstraktu priekšstatu par to, ko viņi varētu vēlēties darīt turpmākajos gados.

Bērncentrētā izglītība atzīst, ka abi viedokļi viens otru neizslēdz. Progresīvās izglītības metodes balstās uz visiem trīs principiem. Svarīgi ir radīt tādu mācību vidi, kas veicina katra bērna interešu, prasmju un iemaņu attīstību, tajā pašā laikā atzīstot pāru un grupu darba nozīmi.

MĀCĪBU PROCESA INDIVIDUALIZĀCIJA

Programmas "Soli pa solim" skolotāju komanda palīdz bērnam veidot tādas izglītības pamatus, kas orientē uz personības sasniegumiem un veiksmi, stimulē kļūt par aktīvu, darboties gribušu un varošu pieaugušo, kurš spēj ietekmēt savu nākotni un rūpējas par citiem. Lai realizētu individuālo pieeju katram bērnam, pieaugušajiem ir nepieciešamas zināšanas par šī vecumposma attīstības īpatnībām: fizisko un emocionālo veselību, izziņas procesu norisi. Respektējot bērna individualitāti, vērojot viņa darbību, skolotājs novērtē katra patreizējo attīstības līmeni dažādās

jomā un plāno bērnam piemērotus uzdevumus, kurus tas var sekmīgi izpildīt. Līdz ar to pieaug bērna prasmes, veidojas un nostiprinās pašapziņa, kas veicina vēlmi veikt nākošo uzdevumu.

Individualizācija- tas nozīme, ka grupas dienas kārtība ir piemērota katra bērna vajadzībām pēc darbošanās un atpūtas; aprīkojums, materiāli un grupas iekārtojums veicina ikviena bērna izaugsmi; izvēlētās nodarbības atbilst attīstības līmenim; uzdevumi un nodarbes ir tādas, ar kurām bērns var veiksmīgi tikt galā, taču prasa arī piepūli.

Individualizācija ir nozīmīgs mērķis, uz ko tiek ties, tāpēc, jo vairāk to realizē, jo pilnvērtīgāk rit darbs: mācību uzdevumi tiek piemēroti katra bērna attīstības stadijai, vajadzībām un spējām, līdz ar to mazinās uzvedības problēmas, bet pieaug zināšanas un prasmes, veidojas pašapziņa, kas veicina vēlēšanos atrisināt nākošos uzdevumus.

Bērncentrēta pieeja atbalsta individualizētās mācības. Arī paši bērni īsteno individuālo pieeju mācībām, izvēloties saliekamo spēli vai arī aktīvo centru, kurā darboties. Ir svarīgi, lai mācību uzdevums viņiem radītu pārvaramas grūtības un prasītu pūliņus, taču ļautu tos veiksmīgi izpildīt. Skolotājs nosaka optimālo individualizācijas apjomu, kas ir nepieciešams nodarbībās. Izvēloties interesantus uzdevumus, rūpīgi novērojot bērnus to izpildes laikā, skolotājs var pēc vajadzības rīkoties elastīgi: adaptēt, mainīt un piemērot tos pēc vajadzības. Grupu darbs pārsvarā tiek organizēts mazās grupās, lai to būtu iespējams individualizēt. Jo ir lielāka individualizācijas pakāpe, jo efektīvāks ir skolotāja darbs.

Aktivitāšu centri ļauj bērnam pašam iesaistīties individualizācijā, balstoties uz savām prasmēm un interesēm. Piemēram, radošās mākslas stūrītī kāds darbojas ar papīru, plēšot to, bet cits ar šķērēm izgriež sarežģītas figūras. Galda spēļu stūrītī viens izvēlas saliekamo spēli, kas sastāv no četriem pieciem koka klucīšiem, savukārt, cits tādu, kur ir jāsaliek attēls no divdesmit pieciem kartona gabaliņiem. Skolotājs novēro un raksta piezīmes par katra bērna attīstību, lai varētu tam dot arvien sarežģītākus materiālus vai arī, ja ir nepieciešams, palīdzētu apgūt kādas konkrētas prasmes.

Pirmsskolas pedagoģiskajā procesā, realizējot individuālo pieeju, ir radītas iespējas bērnam augt un attīstīties sev atbilstošā ātrumā. Programmas "Soli pa solim" grupa- tā ir dinamiska un mainīga vide, ko piepilda materiāli un uzdevumi, kas piemēroti katra bērna individuālajām interesēm un attīstības līmenim. Dienas kārtībā bērniem paredzētas dažāda rakstura nodarbības: mazās kopīgās mācību grupās, veicot individuālus uzdevumus skolotājas vadībā vai patstāvīgi. Bērniem tiek dota iespēja pašiem izvēlēties nodarbības, tas viņiem ļauj mācīties izdarīt izvēli un attīstīt savas intereses un prasmes. Programmas "Soli pa solim" realizācijā īpaši akcentē bērna prasmi izdarīt izvēli, risināt problēmas, kontaktēties ar citiem noteiktā vidē un darboties, lai sasniegtu individuālu mērķi.

AKTIVITĀŠU CENTRI

Programma "Soli pa solim" rada iespēju bērniem izvēlēties darbošanās vietu. Katrā grupas telpā ir vairāki aktivitāšu centri, kuros ir atrodami visdažādākie materiāli, ko pētīt un ar kuriem spēlēt.

Aktivitāšu centri katrā grupā var atšķirties, taču pamatā tie ir šādi:

- mākslas/ zīmēšanas un rokdarbu centrs,
- klucīšu celtniecības centrs,
- kulinārijas/ virtuves centrs,
- lomu rotaļu centrs,
- lasīt- un rakstītprasmes centrs,
- matemātikas/ manipulatīvo rotaļu centrs,

mūzikas centrs,
nodarbības svaigā gaisā,
smilšu un ūdens centrs,
dabaszinātņu centrs.

Zīmēšanas un rokdarbu centrā bērni attīsta savas radošās spējas, ar prieku izmēģinot jaunus materiālus, darbojoties ar krāsām, papīru, šķērēm, vaska krītiņiem, parasto krītu, audumu un dažādu materiālu atlikumiem, kurus var līmēt. Materiālu klāstam var pievienot arī dažādus dabas materiālus, kā, piemēram, koku lapas un smiltis. Nodarbības šajā centrā attīsta motoriku, veicina kognitīvo darbību, verbālo un neverbālo sazināšanos, veido pašcieņu.

Klucīšu centrā ir dažāda izmēra un formas klucīši, no kuriem var būvēt fantāzijas vai reālajām līdzīgas celtnes, pilsētas, fermas un zoodārzus. Darbojoties ar klucīšiem, bērni pilnveido radošo darbību, attīsta domāšanas un koncentrēšanās spējas, palielina matemātiskās prasmes, uzlabo sociālās un problēmu risināšanas iemaņas. Skolotājas un bērni var papildināt šo centru ar dažādām rotaļlietām: vieglajām un smagajām mašīnām, dzīvniekiem, cilvēciņiem, lidmašīnām un audumiem.

Kulinārijas/ virtuves stūrītī bērni mazliet apgūst dabaszinātnes, nogaršo jaunus ēdienus, ko paši pagatavojuši, kā arī gūst izpratni par tādiem matemātikas jēdzieniem kā mērīšana. Kopīga ēdienu gatavošana sniedz bērniem iespēju draudzīgi darboties kopā, māca dalīties ar citiem un strādāt pa pāriem. Darbojoties virtuvē, bērni iemācās daudzus pamatjēdzienus. Skolotājas iepazīstina ar krāsām, skaitļiem, formām, uztura jautājumiem un dabaszinātnēm. Ēdienu gatavošana imitē reālo dzīvi.

Lomu rotaļu stūrītī ir atrodami tērpi un citas lietas, kas palīdz bērniem attēlot to, ko viņi redz dzīvē, tādejādi sekmējot pasaules izpratni un iejušanos dažādās lomās. Rekvizītus šim stūrītim izvēlas skolotāju komanda. Vienu nedēļu šajā stūrītī var atrasties lietas, kas ir nepieciešamas mazgāšanai un tīrīšanai, nākošajā nedēļā tās, kas ir nozīmīgas, lai attēlotu astronautu vai cirka mākslinieku, bet citu nedēļu- priekšmeti, kas ir vajadzīgi dzīvnieku aprūpei. Objektu izvēle ir atkarīga no bērnu izrādītajām interesēm.

Lasīt- un rakstītprasmes centrā atrodas grāmatas un citi materiāli lasīšanas un rakstīšanas nodarbībām. Šī ir klusā zona, kur bērni var skatīties grāmatas, lasīt viens otram priekšā vai arī klausīties, ko viņiem lasa skolotāja vai kāds no vecākiem. Literatūra pirmsskolas iestādēs tiek izmantota katru dienu. Bērņus pašus rosina darināt grāmatiņas, izgudrot un spēlēt teātri, klausīties stāstiņus.

Matemātikas/ manipulatīvo spēļu stūrītī ir materiāli, ko bērni var izjaukt pa sastāvdaļām un atkal salikt kopā, piemēram, saliekamās spēles un konstruktori ar nelielām detaļām. Šajā centrā ir atrodamas spēles, ar kuru palīdzību bērni mācās atrast līdzīgo, skaitīt un sadalīt kategorijās, radīt paši savas spēles, kā arī praktizēt valodas iemaņas. Darbojoties šajā centrā, bērni attīsta intelektuālās prasmes, sīkos muskuļus un acu-roku koordināciju. Tiek apgūtas arī sociālās prasmes, kopīgi izmantojot priekšmetus, sarunājoties un vienojoties, kā arī risinot problēmas.

Mūziku var izmantot, lai integrētu nodarbības. Pilnvērtīgu dienu palīdz nodrošināt dziedāšana, kustības, plaukstu sišana, dejošana, instrumentu spēlēšana vai vienkārši to klausīšanās. Mūzika attīsta uztveri, māca izjust ritmu, palīdz attīstīt skaitīšanas un valodas prasmes, stiprina lielos un sīkos muskuļus, ļauj izpausties radošajām spējām.